

* ROZHLEDY — MATERIÁLY *

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ СТУДІЇ В УКРАЇНІ

Людмила Симоненко (Київ)

Анотація:

У статті зроблено спробу охарактеризувати основні напрямки роботи в галузі термінології в Україні в різні історичні періоди, починаючи з II пол. XIX ст. до сьогодення. У розбудові української наукової термінології умовно можна виділити 3 сприятливі періоди: діяльність Інституту української мови ВУАН (1918–1933 рр.), 50–80-ті рр. XX ст., пов’язані зі створенням Словникової комісії при Президії Академії наук України. 90-ті рр. XX ст. – початок XXI ст. (роки незалежності України) позначилися інтенсивним дослідженням окремих терміносистем, поглибленням теорії терміна, виданням різногалузевих словників, створенням Державних стандартів на терміни на визначення.

Annotation:

An attempt to describe basic work in industry of terminology assignments in Ukraine in different historical periods is done in the article, beginning from the second half of XIX c. to nowadays. In re-erecting of Ukrainian scientific terminology it will selected 3 favourable periods: activity of Institute of Ukrainian of VUAN (1918–1933), 50–80th XXc., related to creation of the Dictionary commission at Presidium of Academy of sciences of Ukraine. 90th A XX c. is beginning of XXI item (years of independence of Ukraine) reflected intensive research of separate term system, deepening of theory of term, by edition of different industries a particular branch dictionaries, creation of the State standards, on terms on determination.

Українська термінологія творилася впродовж багатвікового життя народу. «На її розвитку, – як зазначено в передмові до Словника зоологічної номенклатури (1927–1928), – позначилася вся драматична історія української культури загалом, з її тривалими „льодовиковими періодами“ і короткочасовими відлигами» [Словник..., 2005]. Історія розвитку національної термінології була нерівномірною – хвилеподібною. Кожний наступний період доповнював попередній, привносив щось нове в теоретичному, і практичному плані. У становленні і розвитку української наукової термінології умовно можна виділити кілька етапів: **накопичувальний**, який багато дослідників називають **донауковим**. Термін *донауковий* видається

невиправданим, оскільки пізнання людиною навколишнього середовища відбувається разом з її розвитком, що підтверджують і літописи, в яких зафіксовані назви астрономічних, природничих, юридичних та ін. понять. *Накопичувальний* період – це час фіксації спеціальних слів у грамотах, юридичних актах, монастирських книгах, лікарських порадниках, загальнономовних словниках тощо. Цей період продовжувався до першої половини XIX ст. Системний підхід до творення нової, збирання та перегляду існуючої народної термінології починається з другої половини XIX ст. переважно в Галичині. У цей час спостерігаються окремі спроби писати наукові праці українською мовою. До них можна віднести «Початок до уложення термінології ботанічної руської» І. Гавришкевича; «Словник юридично-політичної термінології: німецько-український»; Я. Головацького, Ю. Вислобродського, М. Шашкевича; шість випусків «Початки до уложення номенклатури і термінології природописної» І. Верхратського.

Значний внесок у розбудову української наукової термінології зробило львівське «Наукове товариство ім. Шевченка», у виданнях якого з'явилося чимало публікацій, що висвітлювали різні сфери культурного й духовного життя народу, зокрема в окремих збірниках були надруковані «Материялы до фізичної термінології», В. Левицького, стаття з хімії І. Горбачевського та ін. У Східній Україні ознаки організаційної роботи в галузі наукової термінології спостерігаються після 1905 р. У цей час були створені термінологічні комісії при шкільнолекційній секції Київського товариства «Просвіта», Харківському ім. Квітки-Основ'яненка, завдання яких полягало у збиранні термінологічної лексики з літературних джерел та шляхом усних записів.

Київське «Українське наукове товариство» видавало українською мовою «Записки», різні збірники та періодику, в яких друкувалися наукові розвідки переважно з історії, літератури, етнографії, рідше – з фізики, математики, хімії, техніки. Більшість видань були науково-популярного характеру.

Таким чином, на кінець XIX – початок XX ст. українська мова мала вже свою термінологію з багатьох галузей знань.

Розпочата термінологічними комісіями робота була успішно продовжена Українською академією наук (УАН), заснованої в 1918 році. З перших днів свого існування УАН надає першорядного значення саме мовним проблемам [Симоненко, 1998; 5]. Підтвердженням цьому є відкриття в грудні цього ж року відділу історико-філологічних наук на чолі з академіком Д.І. Багалієм. При відділі було створено низку комісій, які мали б забезпечити складання Словника живої української мови та Історично-географічного словника української мови. Велика відповідальність щодо наукового забезпечення функціонування української мови в усіх сферах життя покладалася на щойно створену Правописно-термінологічну комісію, очолювану академіком А.Ю. Кримським, особливо це стосувалося проблем вироблення спеціальної термінології. Згодом до неї було переведено й правничо-термінологічну комісію (очолювану акад. О.І. Левицьким), основним завданням якої було добирання «найбільш відповідних духу права та мови українські слова та вирази до юридичних термінів і впорядкування в першу чергу правильного словника» [Історія Академії наук..., 1993, 167–168].

Правописно-термінологічна комісія в 1920 році поділилася на кілька самостійних секцій: правописну (очолювану Є. Тимченком), правничу термінологію

(голова М.І. Радченко), технічної термінології (голова Т. Секунда) та природничої термінології (голова О. Яната). Названі комісії попри всі труднощі (відсутність фінансування, штатних працівників) працювали досить продуктивно, їхня праця увінчалася виходом упродовж 1917–1921 рр. близько 30 словників. Цілком закономірно, що видані словники не могли повною мірою задовольнити зростаючі потреби суспільства.

Вироблення національної термінології вимагало саме життя. Це розуміли всі: і члени гуртків та товариств, і представники владних структур. Зокрема «Товариство шкільної освіти» намагалося відкрити курси для вчителів, на яких вони змогли б отримати певні консультації з термінології, що сприяло б виданню підручників. Одночасно за дорученням Генерального секретаріату освіти Олена Курило почала упорядковувати матеріали для шкільної термінології, насамперед з фізики, хімії, медицини, що згодом вийшли окремими словниками. Робота над створенням національної термінології набувала великої ваги, тому дедалі гострішою ставала проблема спрямування її в якусь широке русло. Виникла нагальна потреба у виробленні єдиної української нормативної термінології, необхідної перш за все для школи, державного управління, засобів масової інформації тощо. Ці питання хвилювали прогресивну українську інтелігенцію, яка докладала всіх зусиль для розв'язання названої проблеми. Всі розуміли, що виконувати таку роботу роз'єднаним товариствам і гурткам не під силу. Для плідної роботи на термінологічній ниві потрібні були кошти й об'єднання всіх товариств в єдину організацію. Таке об'єднання відбулося 1 червня 1921 року. На його основі було створено Інститут української наукової мови (який був одним із перших у складі УАН) на чолі з академіком А. Ю. Кримським, завданням якого було скеровувати процес розвитку української наукової мови, розробляти різногалузеву термінологію, потрібну для молоді української науки [Гладкий, 1930, 6].

До складу Інституту увійшли секції Правописно-термінологічної комісії та природничої термінології з підсекціями: ботанічною, зоологічною, геологічною, математичною, метеорологічною, фізичною, хімічною, сільськогосподарською та відповідні секції Київського наукового товариства. У своїй роботі Інститут мав продовжувати традиції термінологічних комісій.

Створенню Інституту української наукової мови (далі ІУНМ) передувала велика і копітка праця членів різних товариств, студентських організацій, зокрема гуртка натуралістів при Київському політехнікумі, термінологічної комісії при Харківському товаристві ім. Квітки-Основ'яненка під керівництвом О. Янати, Київського товариства шкільної освіти, Агрономічного гуртка Московського сільськогосподарського інституту та ін. Ці організації мали понад 100 співробітників, переважно зі студентів, які займалися збиранням термінології з уст народу. На важливості такої роботи наголошувалося у відозві комісії «Гуртка натуралістів», де зазначалося: «не знаючи термінології, не можна ні науку вперед посувати, ні передавати її здобутки народові». Цієї ж думки дотримувався і О. Яната у своїй статті «Негайна справа в розвитку української науки і школи», опублікованій у московському «Промені» від 07.01.1917 р., де наголошував на негайному виробленні наукової мови реальних наук найбільше в нас занедбаних [Холодний, 1930, 11].

Активна розбудова українських терміносистем, спричинена відновленням української державності, розширенням суспільних функцій української мови припадає на 1918–1933 роки. Цей період був логічним продовженням термінологічної праці когорти діячів науки, лінгвістів, письменників у попередні десятиліття [Симоненко, 2001; 4]. На жаль, розквіт наукової мови тривав недовго. Творчу працю вчених перервано звинуваченням українських філологів у народництві і націоналізмі. Термінологічна робота в Україні майже припиняється.

Часом відновлення термінологічних студій є друга половина ХХ ст. Робота на термінологічній ниві поживляється в 1950–1980-х роках ХХ ст., цьому певною мірою сприяла створена в 1957 р. Президією Академії наук України Словникова комісія (під головуванням акад. Й. Штокала, учений секретар – Г. М. Гнатюк), основним завданням якої було створення словників (переважно російсько-українських), які б забезпечували вичерпне ознайомлення з новою термінологією, що з'явилася у пореволюційний період та сприяли б унормуванню і нормалізації української наукової термінології.

У кінці 70-х – на початку 80-х рр. з досвіду практичної термінознавчої науки постає теоретичне термінознавство як самостійна наука зі своїм поняттєвим апаратом та методологією. Основним його завданням є дослідження історії становлення та розвитку окремих терміносистем, співвідношення в них національних та інтер-національних компонентів, поглиблення теорії терміна та термінології, місце терміна в системі мови тощо.

Для теоретичного осмислення стану та розвитку сучасної української термінології важливим є дослідження історії становлення окремих терміносистем, що дає можливість установити час появи тієї чи іншої галузі знань, простежити історію їхнього розвитку та процес номінації спеціальних понять, визначити системну організацію, лексико-семантичні та структурно-граматичні особливості термінів. Розв'язання зазначених проблем сприяє процесові систематизації, унормуванню та кодифікації терміноодиниць, уможлиблює прогнозування тенденцій подальшого розвитку окремих терміносистем, всієї національної термінології. Оскільки мова науки віддзеркалює особливості людського пізнання, вивчення термінів з погляду їхнього становлення є одним із необхідних теоретичних аспектів формування науково обґрунтованих терміносистем. На сьогодні досліджено близько 100 терміносистем різних галузей знань: хімії (Н. А. Цимбал, Г. В. Наконечна), фізики (В. І. Пілецький, І. Процик), маркетингу (Шапран Д. П.), лінгвістики (І. А. Ярошевич, Н. В. Медведь), медицини (Н. В. Місник, Т. В. Лепеха), ветеринарії (М. В. Дмитрук), гідромеліорації (Л. Д. Малевич), інформаційних систем і технологій (А. О. Ніколаєва, Л. В. Філюк), економіки (Т. І. Панько), військової галузі (Л. В. Мурашко, Н. О. Яценко, Я. Яременко), землеустрою та кадастру (О. М. Тур), податкової сфери (О. В. Чорна), археології (С. М. Локайчук), журналістики (М. О. Гонтар) та ін. Аналіз досліджених терміносистем дає підстави констатувати, що українська наукова термінологія сформувалася на власнемовній основі. З'ясування особливостей кожного терміна зближує мовознавство з різними галузями наукових знань, виробничою практикою, професійною діяльністю, останнє дозволяє простежити зв'язок розвитку мови, її лексичної системи з історією матеріальної й духовної культури народу [Грищенко, Симоненко, 2008, 6]. Кожне з виконаних досліджень

поповнює українську термінологію новим лексичним матеріалом, необхідним для створення різногалузевих словників.

90-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст. є найпродуктивнішими в розбудові української наукової мови і її термінології. Визначальним для цього процесу стає законодавче закріплення за українською мовою статусу державної, поширення її в соціальному просторі та розширення поля суспільного функціонування.

Робота українських учених другої половини ХХ – поч. ХХІ ст. у галузі термінології якісно відрізняється від роботи, проведеної попередниками в першій половині ХХ ст., коли основна увага зосереджувалася на збиранні термінів з уст народу та літературних джерел, на основі яких співробітники Інституту української наукової мови (далі – ІУНМ) намагалися створити національну термінологію, якої бракувало в Україні. Їхня праця увінчалася виходом у світ кількох десятків термінологічних словників, що стали основою для подальшої розбудови та удосконалення української наукової термінології.

У розвитку української наукової термінології спостерігаються періоди піднесення і спаду, обумовлені різними чинниками, переважно суспільно-політичного характеру. Новим витком у розбудові терміносистем є 2-а половина ХХ – початок ХХІ ст., який умовно можна поділити на два етапи:

1. 50 – 80-ті рр. ХХ ст., які характеризуються відновленням роботи в галузі термінології і термінографії. У цей час спостерігається системний комплексний підхід до вивчення термінології. Основою системності є співвідношення терміна і поняття в межах термінологічного поля. На думку І. Кочан, система в термінології – це «класифікаційне утворення, що складається з певних термінологічних полів та взаємопов'язаних екстра- та інтралінгвальних елементів» [Кочан, 2004, 20].

Укладаючи словники, авторські колективи намагалися «відбити сучасний рівень науки і техніки; закріпити реальну практику вживання термінів у науковій і навчальній літературі, яку видавали російською і українською мовами. Зусиллями науковців упродовж 1959 – 79 років було опубліковано 75 термінологічних лексикографічних видань, із них 22 тлумачні і тлумачно-перекладні словники, 14 довідників, 4 енциклопедії, 33 перекладні словники» [Кочан, 2003, 10], серед яких заслуговують на увагу «Російсько-український технічний словник» (80 тис. термінів); «Російсько-український сільськогосподарський словник» (40 тис. термінів), «Російсько-український ветеринарний словник» (12 тис. термінів, тлумачно-перекладний) та ін. Певним недоліком виданих словників була орієнтація на принцип мінімальних розходжень (в основному калькування російських термінів) та принцип уніфікації, інтернаціоналізації на основі виробленої спільності за допомогою російської мови як мови міжнародного спілкування, оскільки остання мала монопольне панування на теренах СРСР, нехтуючи при цьому нормами української мови. У зв'язку з тим, що російською мовою друкувалися майже всі наукові праці, вузівські підручники, то відповідно науковці здебільшого користувалися і російською термінологією при написанні наукових праць та підручників. На жаль, 80-ті роки позначені спадом у розвитку термінологічної лексикографії, за десятиріччя побачило світ близько 20 видань [Кочан, 2003; 11], серед яких вперше видані в Україні «Російсько-українсько-латинський зоологічний словник: Термінологія і номенклатура» О. П. Маркевича, К. І. Татарка (редактор-лексикограф Л. О. Симоненко), «Словник-довідник з екології» та ін. Історичною подією названого періоду

не лише в українській, але й у світовій практиці була поява першої публікації з нової галузі знань – «Енциклопедії кібернетики» в 2-х томах.

Названий період позначився поступовим спадом природного процесу творення й унормування української наукової термінології. Національна термінологія, як уже зазначалося, починає розвиватися в напрямку мінімального розходження з російською, про що свідчать лексикографічні джерела, вимоги вищої атестаційної комісії (ВАК) СРСР, згідно з якими дисертації з україністики перекладали на російську мову, збільшення в школах годин російської мови, поділ класів на дві частини, переведення в 70-х роках на російську мову всіх спеціальних наукових журналів АН УРСР з природничих і технічних наук. Негативно впливала на процес становлення терміносистем і значна кількість запозичень (особливо з російської мови).

Другий етап – 90-ті роки ХХ – початок ХХІ ст. ознаменувався «термінологічним вибухом», обумовленим тими змінами, що відбулися в науці, техніці, суспільно-політичному житті країни. Все це сприяло новому погляду на проблеми термінології. За розбудову національної термінології беруться лінгвісти, фахівці різних галузей знань.

Такий посиленний інтерес до проблем наукової термінології обумовлений практичними потребами: забезпечити державотворення, навчальний процес, пресу, видавництва, радіо, телебачення нормативною, кодифікованою термінологією.

Із становленням України як суверенної держави, конституційне закріплення за українською мовою статусу державної, проблема національної термінології набуває глобального значення. Історія еволюції української науки засвідчує неослабну увагу до проблем термінології не тільки наукової еліти, а й широких кіл освічених людей.

Науково-технічний прогрес сприяє не лише бурхливому розвитку науки і техніки, а й вносить істотні зміни в лінгвістичну модель світу. Кількісні та якісні зміни, що відбулися в науці і техніці, сприяли появі нових терміносистем і поповненню старих термінами-неологізмами [Д'яков, 2000, 56]. Всі названі зміни зумовлюють до перегляду, систематизації та кодифікації наявної в мові термінології.

Стрімкий розвиток суспільства зумовлює динаміку розвитку мовної системи. Помітне місце у словесному представленні ідеологічних концепцій належить суспільно-політичній лексиці і суспільно-політичній термінології. Термінологічний фонд української мови зазнає постійних змін: з'являються нові терміни на позначення суспільно-політичних подій у суспільстві на зразок: **помаранчева революція, реприватизація, політреформа, пропрезидентська коаліція, реструктуризація, одномандатний (округ), роздержавлення, саміт**; зазнають змін питомі українські слова, наприклад, **відмивання (грошей), перегони (передвиборні), державник, живий (не фонограмний звук), скоробагачко**; разом з тим в українську мову проникає багато запозичень, наприклад: **бомонт, брифінг, брокер, менталітет, вікенд, іміджмейкер, імпічмент, інвестор** та багато інших. На жаль, новітня суспільно-політична термінологія майже не досліджується, побіжно вона розглядалася лише в контексті вивчення словникового складу в цілому (праці О.А. Стишова, Л. В. Струганець; Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловської, Л. Л.Кислюк «Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі» та ін.).

Бурхливий потік нових слів і значень потребує систематизації, уніфікації та кодифікації. Велику роль у цьому процесі відіграють галузеві словники, над створенням яких сьогодні працює практично вся Україна. Упродовж 1990–2009 рр.

в Україні, за неповними підрахунками, вийшло понад 600 термінологічних словників із найрізноманітніших галузей знань: зокрема, з різних галузей техніки понад 130 словників, біологічні науки представлені в 70-ти словниках, суспільні – у 85, медицина – в 60, фізика – в 26, фінанси – в 22, економіка – в 52, юриспруденція – в 65; кінець XX – початок XXI ст. ознаменувався виходом 75 навчальних різногалузових словників. Звичайно, що далеко не всі видані словники у повному розумінні слова словниками назвати не можна, багато з них видаються для внутрішніх потреб установ, навчальних закладів. Прикладом такого словника може бути «Короткий тлумачний словник з інформатики та інформаційних систем для економістів» Л. С. Козловської, Н. М. Поліщук (2004. – 60 с.). У словнику подаються терміни та їх короткі визначення, найчастіше вживані у вузівських підручниках з інформатики та економічних інформаційних систем.

Серед словників, як правило, перекладних, що охоплюють термінологію багатьох галузей знань, виділяються повнотою лексичного матеріалу поліфункціональні «Російсько-український словник наукової термінології» у 3-ох книгах («Суспільні науки» (1994), «Біологія. Хімія. Медицина» (1996), «Математика. Фізика. Техніка. Науки про Землю та космос» (1998)), що засвідчує понад 300 тис. термінів, «Українсько-російський словник наукової термінології» за загальною редакцією Л. О. Симоненко (2004) – близько 100 тис. термінів, тлумачно-перекладний «Словник-довідник термінів судової медицини» О. Герасименка (Редактор-лексикограф Л. О. Симоненко, 2002) та ін. Названі словники є нормативними, вони обіймають загальнонаукову та широковживану термінологію різних галузей знань.

Аналіз виданих праць вказує на різні тенденції у підході до їх створення, основні з них: беззастережне відновлення термінології 20-30-х років, спрямоване на заміну усталених у мові термінів. Серед таких «Російсько-український медичний словник з іншомовними назвами» С. Нечая (2000), «Словник фізичної лексики. Українсько-англійсько-німецько-російський» В. Козирського, В. Шендеровського (1996). Зокрема усталені в медичній практиці терміни **бронхоскопія**, **гематолог**, **мікроскоп** С. Нечай пропонує замінити відповідно: *дишкогляд*, *озявоогляд*; *кровник* (*кровниця*), *кровознавець* (*кровознавиця*, *гематологиня*); *дрібногляд*, *дрібнорозглядник*; зловживання іншомовними, переважно англійськими термінами, що особливо помітно у сфері обчислювальної техніки (*провайдер*, *байт*, *сайт*), економіки (*аутстафінг*, *бізнесмен*, *демпінг*, *брокер*, *холдинг*), банківсько-фінансової справи (*дефолт*, *інвестор* та ін.). Одна й друга тенденції не сприяють нормалізації та розвитку української наукової термінології, а швидше означають переведення української наукової термінології на принципово відмінні від теперішніх засад створення нових термінів.

Новим напрямком роботи в галузі термінології є створення в Україні власних державних стандартів на терміни та визначення (ДСТУ), які стають основою для розроблення стандартів на технічні умови, продукцію, методи випробувань тощо. Як науково-технічний документ стандарт становить комплекс норм, правил, вимог щодо об'єкта стандартизації. Оскільки українські державні стандарти створюються в Україні вперше, у розробників ДСТУ різних галузей знань, особливо технічного профілю, виникло чимало труднощів, спричинених перш за все непорядкованістю термінології з одного боку, а з іншого – слабе володіння українською мовою, а

звідси і незнання української наукової термінології, що є наслідком багаторічної мовної політики держави.

Важлива роль у розбудові наукової термінології належить вищим навчальним закладам, які перейшли на державну мову викладання.

Для утвердження української мови в офіційно-діловій, науковій та професійній сферах у вищих навчальних закладах запроваджені програмні курси фахової мови (фахова мова медика, правника та ін.), української ділової мови, спецкурси з наукової термінології, культури фахового мовлення тощо. Наукова термінологія є важливим складником фахової освіти, цьому сприяють україномовні підручники, навчальні посібники, покликані забезпечити комплексне знання термінології обраного фаху, допомогти зорієнтуватися в змінах, що сталися за останні роки в термінології. Досконала кодифікована термінологія є запорукою якості викладання. У більшості з виданих підручників є короткі словнички маловідомих термінів. Зразком такого навчального посібника є «Економічна кібернетика» О. Д. Шарапова, В. Д. Дербенцева, Д. Є. Семьонова (2004), «Стилістика української мови» П. С. Дудика (2005) та ін.

Основи лінгвістичної та термінологічної підготовки фахівців репрезентовані в навчальних посібниках А. С. Токарської, І. М. Кочан «Культура фахового мовлення правника», Н. В. Артикуци «Мова права і юридична термінологія», Н. В. Місник «Фахова мова медика», О. В. Бондарець та ін. «Посібник з хімічного термінознавства», Л. А. Васенко, В. В. Дубічинського та ін. «Прикладне термінознавство», О. Г. Михайлової, А. А. Сидоренко, В. Ф. Сухопари «Українська наукова термінологія» та ін.

Оскільки українська термінологія впродовж десятиліть перебувала на периферійних позиціях, виникла потреба проблеми термінології винести на всенародне обговорення на наукових конференціях, симпозіумах. Починаючи з 90-х років ХХ ст. до сьогодні було проведено кілька десятків конференцій з виданням їхніх матеріалів: «Науково-технічне слово», Бюлетень Технічного комітету стандартизації термінології Держстандарту та Міносвіти України (Львів, 1992–1996), «Проблеми української термінології» Вісник Державного університету «Львівська політехніка» (Львів, 2000, 2002, 2004, 2006, 2008) та 8 випусків збірників наукових праць «Українська термінологія і сучасність» (1996, 1997, 1998, 2001, 2003, 2005, 2007, 2009), виданих Комітетом наукової термінології НАН України разом з Інститутом української мови НАН України, Державним навчальним закладом «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (відповідальний редактор, проф. Л. О. Симоненко).

На конференціях порушувалися питання, пов'язані з природою терміна і термінології, проблемами формування як окремих терміносистем, так і української науково-технічної термінології загалом, її систематизації, уніфікації та стандартизації; співвідношення національного й інтернаціонального в сучасних терміносистемах; термінографічні проблеми; роль термінології в навчальному процесі; історія, стан та перспективи розвитку української термінології та термінографії та ряд інших проблем.

Незважаючи на величезну роботу, проведenu українськими вченими різних галузей знань, нерозв'язаною залишається ще низка питань, пов'язана з виробленням методологічних засад упорядкування української наукової термінології та

збагаченням її за рахунок власних мовних одиниць. Студенти давно очікують підручник із загального термінознавства, на часі створення великого тлумачного словника української наукової термінології, який повною мірою засвідчив би сучасну кодифіковану національну термінологію та ґрунтовної наукової теоретичної праці, яка б узагальнила досвід роботи в галузі термінології багатьох поколінь.

Наукова термінологія не є сталою системою, вона живе, змінюється, пристосовується до потреб суспільства. Вона твориться самим життям упродовж духовного розвитку суспільства. Велика роль у її збереженні належить словникам, оскільки словник – це безперервний кругообіг набутих і втрачених слів. Галузеві словники засвідчують не лише багатство української термінології, а й розбудовують і утверджують відповідну терміносистему, визначають її обсяг, сприяють систематизації та внормуванню терміносистем.

Література:

- Д'ЯКОВ, А. С., КИЯК, Т. Р., КУДЕЛЬКО З. Б.: *Основи термінотворення. Семантичні та соціальні аспекти*. – К., 2000. – 218 с.
- ГЛАДКИЙ, М.: *Інститут української наукової мови ВУАН // Вісник Інституту української наукової мови*. – Вип. II. – 1930. – С. 6-10
- ГРИЦЕНКО, П. Ю., СИМОНЕНКО, Л. О.: *Українська термінологія і термінографія на етапі розбудови // Українська наукова термінологія. Зб. матеріалів науково-практичної конференції «Українська наукова термінологія. Стан та перспективи»*. – К., 2008. – С. 5-16
- КОМОВА, М.: *Українська термінографія 1948–2002*. – Львів, 2003. – 110 с.
- КОЧАН, І. М.: *Динаміка і кодифікація термінів з міжнародними компонентами в сучасній українській мові*. – Львів, 2004. – 518 с.
- СИМОНЕНКО, Л. О.: *Роль Національної академії наук у розбудові української наукової термінології // Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць*. – К., 1998. – С. 5–9.
- СИМОНЕНКО, Л. О.: *Українська наукова термінологія: стан та перспективи розвитку // Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць*. – К., 2001. – С. 3–8.
- СИМОНЕНКО, Л. О.: *Українська термінологічна лексикографія за роки незалежності: здобутки і прорахунки // Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць*. – К., 2003. – С. 18–22.
- СЛОВНИК ЗООЛОГІЧНОЇ НОМЕНКЛАТУРИ (1927–1928). – К., 2005.
- ХОЛОДНИЙ, Гр.: *До історії організації термінологічної справи в Україні // Вісник ІУНМ*. – Вип. I. – 1928. – с. 9–20.